

Kampanjejournalistikk og politisert forskning

av Sigurd Skirbekk
professor i sosiologi

Det er ikke bare totalitære stater som innbyr til et misbruk av forholdet mellom forskning, journalistikk og politikk. I liberale stater kan folk som påberoper seg verdier som frigjøring og likeverd, ofte vri seg unna mange av de krav til intellektuell kontroll som det ellers ville være naturlig å reise.

Forskning som legitimeringsgrunnlag

En ideell oppfatning av forskning går ut på at vitenskap er nøytral og objektiv. Politiske beslutninger skal ikke stå i direkte strid med uomtvistelig vitenskapelig forskning, men kan ellers være basert på forskjellige vurderinger fra folk som har legitim myndighet for dette. Slik myndighet skal ha noe av sin legitimitet fra demokratisk valgte organer, der valgene skal ha vært foretatt av folk med tilgang til en bred og saklig informasjon gjennom allment tilgjengelige media.

Enhver som har sett forholdet mellom forskning, media, folkevilje og besluttende organer på nært hold, vet at virkeligheten er mer sammensatt enn som så. Men ofte er det slik at ensporet forskning blir balansert av kritisk demokratisk debatt i mediene, eventuelt at ensporet journalistikk kan bli balansert av forskere.

Helt ille blir det først når folk i forskerrollen er ensidige i sine problemstillinger, samtidig som folk i mediaverdenen bruker en journalistisk vridning for å fremme en viss oppslutning og få fram visse beslutninger. Virkningen av selektiv forskning kan da bli forsterket av kampanjejournalistikk.

Ofte vil parter med spesielle interesser søke å legitimere seg ved bruk av en allmenn ideologi, for å få aksept hos publikum og hos beslutningstakere. Dette skjer dessverre atskillig oftere enn mange tror. Innenfor felt som undertegnede har arbeidet med ? som moral og familiespørsmål, integrering og innvandring ? kan ensidigheten i offentlige media ofte fortone seg mer som en regel enn som et unntak.

Det er ikke bare totalitære stater som innbyr til et misbruk av forholdet mellom forskning, journalistikk og politikk. I liberale stater kan folk som påberoper seg verdier som frigjøring og likeverd, ofte vri seg unna mange av de krav til intellektuell kontroll som det ellers ville være naturlig å reise.

Et eksempel på ideologisk samspill mellom forskere og journalister

I dagene før nyttår 2002 gav Aftenposten et eksempel på en slik sammenblanding av forskning og journalistikk. Den 27 desember 2001 kunne avisen slå opp følgende melding: „Ny undersøkelse avliver gamle holdninger: Lesbiske par gir barna god oppvekst". I artikkelen, som var skrevet av journalist Anne Hafstad, kunne vi videre lese: „Tidligere undersøkelser viser at halvparten av den norske befolkning mener det vil skade barnet å vokse opp med to foreldre av samme kjønn som lever i samliv. En oppfatning den nye

undersøkelsen ikke gir noe grunnlag for. Heller ikke internasjonal forskning gir grobunn for slike oppfatninger".

Her vises det til "internasjonal forskning" som til et siste autoritetsgrunnlag for at det ikke vil skade barn å vokse opp i enkjønnete familierelasjoner. Påstanden er mildt sagt oppsiktsvekkende, hvis den skulle oppfattes å ha en generell gyldighet. Påstanden kan uten tvil passe inn i et visst liberalt fortolkningsmønster der kjønnsrelasjoner oppfattes som vilkårlige konvensjoner. Den vil dessuten passe inn i interessene til homofile og lesbiske par som ønsker å adoptere barn, uten at hensynet til barna skal framstå som et hemmende hensyn. Inntrykket av at slike hensyn i dette tilfelle spilte inn, ble i dette tilfelle bestyrket av en ny artikkel av samme journalist dagen etter, der det mer direkte ble sagt at det ikke fantes gode grunner mot å endre adopsjonsloven, slik at også homofile og lesbiske skulle kunne ta hovedansvaret for oppvekst av barn.

Men uavhengig av de interessene og ideologiene som her gjorde seg gjeldende, så må det kunne stilles spørsmål om det som påstås holder vitenskapelig mål: Bygger den refererte forskningen på systematisk analyse av uomtvistelig observasjon, og er det slik at det ikke finnes relevant forskning som peker i motsatt retning?

Bakgrunnen for Aftenpostens oppslag var påstander fra to personer som hadde skrevet hovedoppgave i psykologi ved Universitetet i Tromsø, der de hevder å ha „kartlagt" 55 barns utvikling. 19 av disse levde sammen med to lesbiske voksne, 10 med enslig mor og 26 med heterofile foreldre, en del av disse med ny partner. Av de 19 var 11 født på et tidspunkt da moren levde i et heterofilt samliv, mens de resterende aldri hadde opplevd annet enn to lesbiske foreldre. Rundt halvparten av de totalt 19 barna hadde hyppig kontakt med biologisk far. 12 av 19 hadde et godt nettverk rundt seg hvor også menn var representert.

Det må sies at dette er et lovlig tynt grunnlag for å komme med generelle slutninger om hva slags familierelasjoner som kan skade barns oppvekst og utvikling. Hvis noen vil påstå at foreldre av to kjønn ikke har betydning for barns oppvekst, så er dette en så oppsiktsvekkende påstand at de som framfører den må sies å ha bevisbyrden på sin side. Det er ikke noe gyldig argument mot rådende oppfatninger at de er gamle. I dette tilfelle kan det i utgangspunkt sies tvert om.

Så kan det spørres om internasjonal forskning underbygger den framførte påstanden. At det finnes flere forfattere som har sagt noe i den retning, blir ikke her avgjørende, dersom de ikke kan referere til forskning som overgår annen og etablert forskning med motstående konklusjoner. Hvis forskere vil påberope seg forskningsmessig autoritet for sin påstand om at enkjønnete familierelasjoner er gjennomgående like bra for barns oppvekst som familier med foreldre av to kjønn, så måtte de først redegjøre for argumentene til sine motparter og deretter legge fram data som falsifiserte disse. I det aktuelle tilfelle måtte de ha gått inn på teoriene for utvikling av funksjonell kjønnsidentitet, som er noe mer enn barns bevissthet om å være gutt eller jente i lek med andre.

Det finnes teorier for at foreldrefigurer av to kjønn er viktige for at gutter og jenter skal få funksjonelle rollemodeller knyttet til eget kjønn. Gutters kjønnsidentitet for en utvikling til senere å kunne danne stabile familier, er ikke bare avhengig av å ha møtt mannlige forbilder, men også av å ha kunnet identifisere seg med en mann som forholder seg på en helt spesiell måte til en bestemt kvinne. Tilsvarende gjelder for jenters kjønnsidentitet.

Hvis noen vil legge fram forskningsbaserte data som kan motsi denne sammenhengen, måtte noen ha kunnet observere forskjeller mellom familiedannelsen til barn som i sin oppvekst levde sammen med to voksne av motsatt kjønn, med familiedannelsen til barn av foreldre av samme kjønn og til barn med bare en foreldrefigur. Slike data finnes ikke i større omfang, rett og slett fordi fenomenet er for nytt til at vi empirisk kan fastslå betydningen av forskjellige familieformer for senere tilpasning. Derimot finnes det mye data om barns tilpasning med forskjellige typer familiebakgrunn

Forskning om barn som er vokst opp uten fedre

Når det henvises til "internasjonal forskning" som en generell begrunnelse for at barn ikke tar skade av å vokse opp uten fedre eller farsfigurer, så framstår dette som en påstand i direkte strid med mye internasjonal forskning. Det finnes også forskning som sier noe om gjennomgående virkninger på barn som har vokst opp uten mødre. I denne sammenheng kan det likevel være grunn til å begrense oppmerksomheten om forskning som sier noe om fraværet av fedre, ettersom dette er det mest aktuelle. Ikke minst amerikanske forskere kan vise til mye forskning på dette feltet. Her finnes det både offentlig statistikk, artikler, forskningsrapporter og mer omfattende bøker som sier noe om dette.

I kortversjon finnes noe av dette gjengitt på internett:: www.manslife.com/family/fatherfacts/

- De som vokser opp uten fedre løper en større risiko for misbruk av stoffer, for mentale sykdommer, dårlig skolerestulter, tenåringsgraviditet og kriminalitet.

Kilde: U.S. Department of Health and Human Services, National Center for Health Statistics, Survey on Child Health, Washington, DC, 1993.

- De som vokser opp uten fedre bruker mer alkohol og marijuana og begynner med misbruk på et tidligere alderstrinn.

Kilde: Deane Scott Berman, „Risk Factors Leading to Adolescent Substance Abuse," *Adolescence* 30 (1995): 201-206. Terry E. Duncan, Susan C. Duncan and Hyman Hops, „The Effects of Family Cohesiveness and Peer Encouragement on the Development of Adolescent Alcohol Use: A Cohort-Sequential Approach to the Analysis of Longitudinal Data," *Journal of Studies on Alcohol* 55 (1994).

- De som vokser opp uten fedre har i USA fire ganger større sjans til å havne i fattigdom enn barn som har levd med begge sine foreldre.

Kilde: U.S. Department of Health and Human Services, National Center for Health Statistics, Survey on Child Health, Washington, DC, 1993.

- De som vokser opp uten fedre har gjennomgående dårligere råd enn andre..

Kilde :U.S. Bureau of the Census, Money Income 1991, U.S. Government Printing Office, Washington, DC, May 1991.

- De som vokser opp uten fedre viser dårligere helsemessig standard enn andre.

Kilde: U.S. Department of Health and Human Services, Public Health Service, Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Health Statistics, Report to Congress on Out-of-Wedlock Childbearing, Hyattsville, MD, 1995.

- De som vokser opp uten fedre deltar gjennomgående i tidligere seksuell aktivitet enn andre.
Kilde: Carol W. Metzler, et al. „The Social Context for Risky Sexual Behavior Among Adolescents," *Journal of Behavioral Medicine* 17 (1994).

- De som vokser opp uten fedre er oftere utsatt for seksuelt misbruk enn de som lever opp med sine naturlige foreldre.

Kilde: Beverly Gomes-Schwartz, Jonathan Horowitz, and Albert P. Cardarelli, „Child Sexual Abuse Victims and Their Treatment," U.S. Department of Justice, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.

- De som vokser opp uten fedre løper en dramatisk større risiko for å begå selvmord.

Kilde: U.S. Department of Health and Human Services, National Center for Health Statistics, Survey on Child Health, Washington, DC, 1993. David A. Brent, et al. „Post-traumatic Stress Disorder in Peers of Adolescent Suicide Victims: Predisposing Factors and Phenomenology." *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry* 34, 1995.

- De som vokser opp uten fedre, blir oftere psykiatriske pasienter enn andre. I en undersøkelse fra 1988 i New Orleans viste det seg at nesten 80 prosent av pasientene kom fra fedreløse familier.

Kilde: Jack Block, et al. „Parental Functioning and the Home Environment in Families of Divorce," *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 27 (1988)

- De som vokser opp uten fedre, viser generelt sett større atferdsproblemer senere i livet.

Kilde: Denise B. Kandel, Emily Rosenbaum and Kevin Chen, „Impact of Maternal Drug Use and Life Experiences on Preadolescent Children Born to Teenage Mothers," *Journal of Marriage and the Family* 56 (1994).

- De som vokser opp uten fedre, oppviser ofte en „farshunger" som kan gi seg mange utslag. Blant gutter finner en her større aggresjon.

Kilde: Alfred A. Messer, „Boys' Father Hunger: The Missing Father Syndrome," *Medical Aspects of Human Sexuality*, January 1989. N. Vaden-Kierman, N. Ialongo, J. Pearson, and S. Kellam, „Household Family Structure and Children's Aggressive Behavior: A Longitudinal Study of Urban Elementary School Children," *Journal of Abnormal Child Psychology* 23, no. 5 (1995). J.L. Sheline (et al.), „Risk Factors..." *American Journal of Public Health*, No. 84. 1994. David Blankenhorn: *Fatherless America: confronting our most urgent social problem*. Basic Books, N.Y. 1995.

- De som vokser opp uten fedre, eller som ikke lever med sine biologiske foreldre ved 14 års alder, fullfører sjeldnere høyere utdanning enn de som lever opp i komplette familier.

Kilde: G.D. Sandefur (et al.), „The Effects of Parental Marital Status..." *Social Forces*, September 1992. J. Wallerstein, *Family Law Quarterly*, 20. (Summer 1986) U.S. Dept. of Health and Human Services, Survey on Child Health. (1993) Ralph McNeal, *Sociology of Education* 88. 1995.

- De som vokser opp uten fedre, løper en større risiko for å havne i fengsel. 43 prosent av amerikanske fanger vokste opp i enforeldre familier, i tillegg til 14 prosent av fangene som ikke hadde vokst opp med noen av foreldrene..

Kilde: US Bureau of Justice Statistics, Survey of State Prison Inmates. 1991

o De som vokser opp uten fedre, har større sjanser for å ende som drapsmenn. 72 prosent av amerikanske mordere vokste opp uten familiekontakt med sine fedre. 60 prosent av amerikanske voldtekstsmenn vokste opp på samme måte.

Kilde: D. Cornell (et al.), Behavioral Sciences and the Law, 5. 1987. Og N. Davidson, „Life Without Father," Policy Review. 1990.

- De som vokser opp uten fedre, gjør gjennomgående en dårligere yrkeskarriere enn de som er slitt stimulert av to foreldre.

Kilde: J. Snarey, How Fathers Care for the Next Generation. Harvard Univ. Press.

- Barn som vokser opp i familier uten fedre, vokser ofte opp i samfunn preget av atomiserte familieformer som vanskelig klarer å ivareta alle familiens funksjoner.

Kilde Carle C. Zimmermann: Family and Civilization. Harper, N.Y.1947. Cynthia R. Daniels (red): Lost fathers: the politics of fatherlessness in America. St. Martin's Press 1998

- Flere studier viser at det er det er farløshet heller enn rase som gir rett prediksjon på om barn ender i fegsel.

Kilde: David Eggebeen og David Licheter: "Race, Family Structure and Changing Poverty Among American Children". Am. Sociological Review 6/91 s. 801-818 . John Perazzo:, The Myths That Divide Us, How lies have poisoned American Race relations. World Studies Books. NY.

Det er lite trolig at sammenhengen mellom ufullstendige familier og seinere mistilpasning bare skulle være et amerikansk fenomen. Det er derfor all grunn til at myndigheter også i vårt land burde bli informert om forskningsdata fra denne del av verden.